

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinp@memory.gov.ua, <https://uinp.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

Обласні державні адміністрації (згідно списку)

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 р. № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Згідно з пунктом 2 зазначеного Положення Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті», Інститут як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Згідно з частиною 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті» та Наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 №399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами і доповненнями, внесеними наказом

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 218197DDFA8577E504000003FA8F80055D40804

Підписувач ТИЛІШАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Діясний з 23.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 2066/2.1-07-23 від 04.12.2023

Міністерства культури та інформаційної політики України від 15 серпня 2023 року № 429, Наказом Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики» утворено Експертну комісію з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики.

Інформуємо, що Експертною комісією Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі – Експертна комісія) розглянуто питання відповідності назв населених пунктів, у яких використано радянську ідеологему «1-ше травня» (рос. «1-е мая»), вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Надсилаємо фаховий висновок Експертної комісії щодо належності назв населених пунктів, у яких використано радянську ідеологему «1-ше травня» (рос. «1-е мая»), до символіки російської імперської політики до відома (згідно додатку).

Додаток: згадане, 1 файл у форматі pdf на 4 арк.

Заступник Голови

Володимир ТИЛІЩАК

Богдан Короленко (050) 986 84 08

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 218197DDFA8577E504000003FA8FB0055D40804

Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Дійсний з 23.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 2066/2.1-07-23 від 04.12.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Експертної комісії

**Українського інституту
національної пам'яті**

**з питань визначення належності
об'єктів**

**до символіки російської
імперської політики**

Віктор

БРЕХУНЕНКО

25.11. 2023 р.

**Фаховий висновок щодо належності
назв населених пунктів, у яких використано радянську
ідеологему «1-ше травня» (рос. «1-е мая»),
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із

змiнами, внесеними згiдно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності,

науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назв населених пунктів, у яких використано радянську ідеологему «1-ше травня» (рос. «1-е мая»), вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі - Закон).

Поява назв географічних об'єктів на базі поняття «1-е травня» (рос. «1-е мая»), жодним чином не пов'язана з розвитком питома української топонімії, а була втіленням російської імперської політики радянського зразка.

Після завоювання більшовицькою Росією Української Народної Республіки новітня імперська влада поширила на територію України відзначення 1 травня як одного з основних більшовицьких свят. Отже, святкування цього дня набуло політичного та ідеолого-пропагандистського забарвлення, тісно поєднаного з ідеєю відновлення засобами топоніміки єдиного російського імперського простору. Так, згідно з Декретом Ради народних комісарів РСФРР від 14 квітня 1918 р., «Особливій Комісії з народних комісарів просвіти і майна республіки ... доручається невідкладно підготувати декорування міста в день 1-го травня та заміну написів, емблем, назв вулиць, гербів і т. п. новими, що відображають ідеї й почуття революційної трудової Росії». На території України масштабні перейменування на честь «пролетарського» свята стали яскравим прикладом масової ідеологічної топонімічної номінації, спрямованої на глорифікацію пролетаріату як гегемона класової боротьби, рушійної сили Жовтневого перевороту 1917 р. та майбутньої «світової революції», а гасло «Пролетарі всіх країн, єднайтеся!» стало незмінним елементом державного герба відновленої у вигляді СРСР Російської імперії та союзних радянських республік.

У практиці такої номінації показовий приклад міста *Первомайськ* Миколаївської області. У 1919 р. на мітингу з нагоди відзначення 1 травня командир 1-го комуністичного партизанського загону Т. М. Гуляницький запропонував об'єднати *Ольвіополь*, *Богопіль* та *Голту*, що належали на той час до 3-х різних повітів, в одне місто і «назвати його на честь міжнародного пролетарського свята – Первомайськом». У липні того ж року цю ініціативу підтримав голова ВУЦВК Г.І. Петровський, а Президія ВУЦВК ухвалила рішення про утворення повітового міста *Первомайська*.

Саме свято 1 травня було закріплено в Кодексі законів про працю та отримало назву *День Інтернаціоналу*. Згодом назву цього свята змінювали відповідно до політичної кон'юнктури: *Свято міжнародної солідарності пролетаріату* (з 1930 р.), *Бойове свято міжнародного пролетаріату* (з 1943 р.), *День всесвітнього свята трудящих* (з 1946 р.), *День міжнародної солідарності трудящих* (1970-1991 рр.).

Станом на сьогодні в Україні лише назв населених пунктів, пов'язаних із глорифікацією «пролетарського свята», зафіксовано понад 60, а кількість об'єктів топонімії населених пунктів, названих на честь 1 травня, станом на кінець 2018 року становила майже 600.

З огляду на викладене вище, **назви населених пунктів, у яких відображено радянську ідеологему «1-ше травня» (рос. «1-е мая»), є такими, що пов'язані з реалізацією російської імперської політики (встановленням радянської влади на території України), й, відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, належать до символіки російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БАЧИНСЬКА Олена Анатоліївна

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СОКИРКО Олексій Григорович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinp@memory.gov.ua, <https://uinp.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

**Бородінська селищна рада
Одеської області**

к/ж

копія: **Одеська обласна
державна адміністрація**

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 р. № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Згідно з пунктом 2 зазначеного Положення Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті», Інститут як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Згідно з частиною 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті» та Наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 №399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804

Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 62/2.1-07-24 від 08.01.2024

національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 15 серпня 2023 року № 429, Наказом Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики» утворено Експертну комісію з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики.

Інформуємо, що Експертною комісією з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі – Експертна комісія) розглянуто питання відповідності назви смт Бородіно та села Нове Тарутине Болградського району Одеської області вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Надсилаємо фаховий висновок Експертної комісії щодо належності назви смт Бородіно та села Нове Тарутине Болградського району Одеської області до символіки російської імперської політики до відома та врахування у роботі (згідно додатку).

Додаток: згадане, 1 файл у форматі pdf на 6 арк.

Заступник Голови

Володимир ТИЛІЩАК

Богдан Короленко (050) 986 84 08

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804

Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 62/2.1-07-24 від 08.01.2024

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

03.01. 2024р.

**Фаховий висновок щодо належності
назв населених пунктів Болградського району Одеської
області:**

**смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села
Малоярославець Перший, села Малоярославець Другий,
смт Тарутине, села Нове Тарутине
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону

України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) - система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики - публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація - складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія - дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації,

асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назв населених пунктів Болградського району Одеської області: смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села Малоярославець Перший, села

Малоярославець Другий, смт Тарутине, села Нове Тарутине вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» (далі - Закон).

У 1813 році, після приєднання Бессарабії до Російської імперії, на підставі маніфесту російського імператора Олександра I розпочалося заселення її південної частини (Буджаку) німецькими колоністами. З 1814 року починають виникати перші колонії, яким спочатку присвоювали порядковий номер, а згодом давали назви, пов'язані з місцями боїв під час російсько-французької війни 1812 року (в російській та радянській історіографії - «Отечественной войны 1812 года») та інших битв коаліції проти військ Наполеона. Так виникли поселення **Бородіно** (село № 1), **Красне** (село № 2), **Тарутине** (село № 3), **Малоярославець Перший** (село № 6), **Березине** (село № 7), **Малоярославець Другий** (село № 16) та інші.

Зокрема, заснованому німецькими колоністами-лютеранами населеному пункту - смт **Бородіно** Болградського району Одеської області - у 1814 році присвоєно назву російського села Бородіно (нині село Бородіно Можайського району Московської області Російської Федерації, в 125 км на захід від Москви), в околицях якого 7 вересня (26 серпня за ст. ст.) 1812 р. відбулася Бородінська битва (рос. *Бородинское сражение*, фр. *Bataille de la Moskova*, *Битва біля р. Москва*) між армією французького імператора Наполеона I Бонапарта та російською армією під командуванням генерала від інфантерії Михайла Голенищева-Кутузова, що ввійшла в історію як найбільша битва франко-російської війни 1812 року. День Бородінської битви в Російській Федерації внесено до переліку Днів воїнської слави Росії (рос. *Дни воинской славы России* (*Дни славы русского оружия*)), їх відзначають у державі-агресорі щорічно 8 вересня (рос. *День Бородинского сражения русской армии под командованием М. И. Кутузова с французской армией (1812 год)*).

Смт **Тарутине** (засноване в 1814 р. як село (колонія) № 3, первісна назва *Анчокрак*) назване так на честь однієї з подій франко-російської війни 1812 року - переможної Тарутинської битви (рос. *Тарутинский бой*), що відбулася 18 (6 за ст. ст.)

жовтня 1812 р. біля села Тарутіно Боровського повіту Калузької губернії (нині село Тарутіно Жуковського району Калузької області Російської Федерації) між російськими військами під командуванням генерала від інфантерії Михайла Голенищева-Кутузова та французькими військами маршала Мюрата, у результаті якої російська армія перейшла в контрнаступ. Похідною від назви згаданого вище смт Тарутине є назва села **Нове Тарутине** (при заснуванні німецькими колоністами, вихідцями з Царства Польського - Ней-Тарутіно). До 200-річчя «Отечественной войны 1812 года» Центральним банком Російської Федерації у липні 2012 року було випущено пам'ятну монету номіналом 5 рублів «Тарутинский бой. Отечественная война 1812 года» з серії «Сражения и знаменательные события Отечественной войны 1812 года и заграничных походов русской армии 1813-1814 годов».

Населені пункти село **Малоярославец Перший** (засноване як село (колонія) № 6) та село **Малоярославец Другий** (засноване як село (колонія) № 16) отримали свої назви на честь бою під Малоярославцем (у 1812 р. місто, центр Малоярославецького повіту Калузької губернії, нині місто, адміністративний центр Малоярославецького району Калузької області Російської Федерації), що відбувся 24 (12 за ст. ст.) жовтня 1812 року, після якого французька армія була змушена відступати по Старій Смоленській дорозі. Під час відзначення 200-річчя «Отечественной войны 1812 года», 7 травня 2012 р. указом президента Російської Федерації місту Малоярославец присвоєно почесне звання «Місто воїнської слави» (рос. «Город воинской славы»). У 2015 р. Центральним банком Російської Федерації випущено пам'ятну монету номіналом 10 рублів «Города воинской славы. Малоярославец».

Селу **Красне** присвоєно назву на честь битви під Красним (рос. *Сражение под Красным*, нині смт, адміністративний центр Красненського району Смоленської області Російської Федерації), що відбулася 15 (3 за ст. ст.) - 18 (6 за ст. ст.) листопада 1812 р. Від Малоярославця до Красного (за 45 км на захід від Смоленська) Наполеона переслідував авангард російської армії, у результаті битви під Красним французька

армія зазнала важких втрат і змушена була продовжити відступ.

Смт **Березине** (засноване як село (колонія) № 7) отримало назву на честь битви, що відбулася 26 (14 за ст. ст.) – 29 (17 за ст. ст.) листопада 1812 р. під час переправи французьких військ через річку Березину, де Наполеон втратив більшу частину своєї армії.

Виходячи з викладеного вище, **назви населених пунктів Болградського району Одеської області: смт Березине, смт Бородіно, села Красне, села Малооярославець Перший, села Малооярославець Другий, смт Тарутине, села Нове Тарутине, відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, належать до символіки російської імперської політики, а подальше функціонування вказаних назв, згідно з пунктом 1 частини першої статті 2 Закону, є пропагандою російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinp@memory.gov.ua, <https://uinp.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

**Міністерство освіти і науки
України**

копія: **Міністерство культури та
інформаційної політики
України**

**Київська міська державна
адміністрація**

**Обласні державні адміністрації
(згідно списку)**

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 р. № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Згідно з пунктом 2 зазначеного Положення Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті», Інститут як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 1610/2.2-07-24 від 12.06.2024
Сертифікат [5E984D526F82F38F040000003FA8FB00CE81F404](#)
Підписувач [ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ](#)
Дійсний з [20.03.2024 14:21:36](#) по [20.03.2025 23:59:59](#)

Згідно з частиною 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті» та Наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 №399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 15 серпня 2023 року № 429, Наказом Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики» утворено Експертну комісію з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики.

Інформуємо, що Експертною комісією з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі – Експертна комісія) розглянуто питання відповідності об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському письменникові та педагогу, керівникові дитячих виховних колоній Макаренку А. С. (1888-1939) вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Надсилаємо фаховий висновок Експертної комісії щодо належності об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському письменникові та педагогу, керівникові дитячих виховних колоній, працівникові НКВС Макаренку Антонові Семеновичу (1888-1939), до символіки російської імперської політики (згідно додатку), до відома та врахування у роботі з реалізації відповідних положень Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Додаток: згадане, 1 файл у форматі pdf.

Заступник Голови

Володимир ТИЛІЩАК

Богдан Короленко (044) 290 25 89

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 1610/2.2-07-24 від 12.06.2024
Сертифікат [5E984D526F82F38F040000003FA8FB00CE81F404](#)
Підписувач [ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ](#)
Дійсний з [20.03.2024 14:21:36](#) по [20.03.2025 23:59:59](#)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики

Віктор БРЕХУНЕНКО

3 червня 2024 р.

**Фаховий висновок щодо належності об'єктів
(географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності,
пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському
письменникові та педагогу, керівникові дитячих виховних колоній
Макаренку А. С. (1888-1939), до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); назви населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів,

підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів тощо.

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському письменникові та педагогу, керівникові дитячих виховних колоній Макаренку Антонові Семеновичу (1888–1939), вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Макаренко Антон Семенович (1888–1939) – радянський педагог, письменник. Закінчив Полтавський учительський інститут (1917). У 1920–1927 роках – організатор і керівник трудової Колонії імені Максима Горького в с. Ковалівка (нині село Полтавського району Полтавської області), а також після переміщення її до колишнього Курязького Свято-Преображенського монастиря біля Харкова (у 1927–1928 рр.). Упродовж 1927–1932 років очолював Комуни імені Ф. Дзержинського в селищі Новий Харків (передмістя Харкова). Від квітня 1932 до липня 1935 рр. – заступник начальника Комуни ім. Ф. Дзержинського, керівник її навчально-педагогічної частини. Член Спілки письменників СРСР (1934), автор низки творів із проблем дитячо-підліткового виховання: «Марш 30-го року» (1932), «Книга для батьків» (1937), «Прапори на баштах» (1938), «Лекції для батьків» (1940). Повне видання його праць («Твори» в 7-ми томах) українською мовою вийшло в 1953–1955 роках у Києві. Найвідомішим твором Антона Макаренка є «Педагогічна поема» (1933–1935) – праця про перевиховання неповнолітніх правопорушників у дитячій трудовій колонії під Полтавою.

Отже, Антон Макаренко є особою, пов'язаною з розвитком української науки та культури радянської доби.

Водночас, відповідно до матеріалів архівної справи МВС УРСР № 2400 «Макаренко Антон Семенович», наданої на запит Українського інституту національної пам'яті Департаментом з питань режимно-секретної діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Антон Макаренко з 1 липня 1935 року обіймав посаду помічника начальника відділу трудових колоній НКВС УРСР – начальника II відділення цього ж відділу. 14 липня 1936 року Антон Макаренко подав рапорт на звільнення з НКВС УРСР. З жовтня 1936 року був в. о. керівника колонії НКВС № 5 у м. Бровари Київської області.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», радянськими органами державної безпеки є: Всеросійська надзвичайна комісія по боротьбі з контрреволюцією і саботажем, Всеукраїнська надзвичайна комісія для боротьби з контрреволюцією, спекуляцією, саботажем та службовими

злочинами, Державне політичне управління, Об'єднане державне політичне управління, Народний комісаріат внутрішніх справ, Народний комісаріат державної безпеки, Міністерство державної безпеки, Комітет державної безпеки, їхні територіальні, функціональні, структурні підрозділи, а також безпосередньо підпорядковані цим органам бойові загони, охорона (варта), війська або спеціальні частини.

Таким чином, Антон Макаренко – працівник радянських органів державної безпеки.

Згідно з підпунктами «в», «д», «є» пункту 4 частини 1 статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», до символіки російської імперської політики належать, зокрема, й об'єкти, присвячені працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів.

З огляду на викладене вище констатуємо, що, незважаючи на те що Антон Макаренко як педагог та письменник був особою, пов'язаною з розвитком української науки та культури, Закон не передбачає жодних винятків для назв географічних об'єктів, юридичних осіб та об'єктів права власності, а також пам'ятників і пам'ятних знаків, присвячених працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів.

На підставі наведеного, **об'єкти (географічні об'єкти, назви юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятники та пам'ятні знаки), присвячені Макаренку Антонові Семеновичу (1888–1939), відповідно до частини 1 статті 2 Закону належать до символіки російської імперської політики**, а подальше використання його імені в назвах географічних об'єктів, юридичних осіб, об'єктів права власності, перебування в публічному просторі встановлених на його честь пам'ятників, пам'ятних знаків **є пропагандою російської імперської політики**.

Передбачені чинним законодавством **обмеження поширюються лише на віднесені до російської імперської політики об'єкти, що розміщені/перебувають у публічному просторі**.

Згідно із частинами 2, 3 статті 5 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», заборона не поширюється на використання символіки російської імперської політики в Музейному фонді України, Національному архівному фонді України, у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях, у бібліотечних фондах на різних носіях інформації. Заборона не поширюється також на випадки використання символіки російської імперської політики (за умови, що це не призводить до виправдання і глорифікації російської імперської політики): в експозиціях музеїв, на тематичних виставках; у процесі наукової діяльності, зокрема під час проведення наукових досліджень та поширення їхніх результатів у незаборонений законодавством України спосіб; під час показу,

опису, реконструкції (зокрема історичної) або в інший спосіб відтворення історичних подій; у творах мистецтва; у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах; в інформаційних, інформаційно-аналітичних програмах та документальних фільмах. Таким чином, передбачені Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» обмеження не поширюються на дослідження діяльності та творчої спадщини Антона Макаренка, зберігання, купівлю/продаж, читання видань його творів, експонування пов'язаних з педагогом предметів та документів у музейних закладах тощо.

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinpr@memory.gov.ua, <https://uinpr.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

Департамент культури,
національностей, релігій та
охорони об'єктів культурної
спадщини Одеської обласної
державної адміністрації
cultura_region@odessa.gov.ua

Висловлюємо свою повагу та інформуємо, що Український інститут національної пам'яті у межах своїх повноважень розглянув лист Департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації від 14.05.2024 № 1472/10/01-12/2-24 щодо належності до символіки комуністичного тоталітарного режиму або символіки російської імперської політики пам'ятників присвячених учасникам та подіям Татарбунарського повстання 1924 року.

Український інститут національної пам'яті (далі Інститут), відповідно до пункту 1 Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Крім того, відповідно до частини другої ст. 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» Інститут надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Щодо порушеного питання повідомляємо наступне.

Експертною комісією Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі Комісія) було розглянуто питання щодо приналежності до символіки російської імперської політики пам'ятників присвячених учасникам та подіям Татарбунарського повстання 1924 року та прийнято рішення, що пам'ятники на честь повстання не містять обмежень встановлених

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 1547/2.2-08-24 від 04.06.2024
Сертифікат ЗРА.А9288358ЕС003040000009С702D001СС3СА00
Підписувач Дробович Антон Єдуардович
Дійсний з 25.12.2023 11:20:51 по 25.12.2025 11:20:51

Департамент культури, національностей, релігій та
охорони об'єктів культурної спадщини Одеської
обласної державної адміністрації
№ 660/10/01-12/1-24 від 04.06.2024

законодавством і не підлягають демонтажу. Разом з тим, Комісія зазначила, що вулиці названі на честь більшовицьких ватажків повстання підлягають перейменуванню, оскільки належать до символіки комуністичного тоталітарного режиму.

Після оформлення цифрової версії висновку його буде оприлюднено на сайті Інституту (Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/dekomunizaciya-ta-reabilitaciya/podolannya-naslidkiv-rusyfikaciyi-ta-totalitaryzmu-v-ukrayini>).

Голова

Антон ДРОБОВИЧ

Ігор Каретніков (066) 642 18 35

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 1547/2.2-08-24 від 04.06.2024
Сертифікат 3FAA9288358E00304000009C702D001CC3CA00
Підписувач Дробович Антон Едуардович
Дійсний з 25.12.2023 11:20:51 по 25.12.2025 11:20:51

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinp@memory.gov.ua, https://uinp.gov.ua, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

Южненська міська рада
Одеської області
viddil@x

копія: **Одеська** **обласна**
державна адміністрація

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 р. № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Згідно з пунктом 2 зазначеного Положення Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті», Інститут як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Згідно з частиною 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті» та Наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 №399

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804
Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ
Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 5/2.1-07-24 від 02.01.2024

«Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 15 серпня 2023 року № 429, Наказом Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики» утворено Експертну комісію з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики.

Повідомляємо, що Експертною комісією з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі – Експертна комісія) розглянуто питання відповідності назви міста Южне Одеської області вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Надсилаємо фаховий висновок Експертної комісії щодо належності назви міста Южне Одеської області до символіки російської імперської політики до відома та врахування в роботі (згідно додатку).

Додаток: згадане, 1 файл у форматі pdf на 4 арк.

Заступник Голови

Володимир ТИЛІЩАК

Богдан Короленко (050) 986 84 08

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804
Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ
Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 5/2.1-07-24 від 02.01.2024

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

26.12. 2023 р.

**Фаховий висновок щодо належності
назви міста Южне Одеської області
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань

визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) - система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики - публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація - складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

символіка російської імперської політики - символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назви міста Южне Одеської області вимогам Закону України «Про засудження та

заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі - Закон).

Назва *Южне* не властива українській топонімічній традиції, штучна, утілює російську імперську політику радянського зразка.

Відповідно до розпорядження Ради Міністрів СРСР від 19 липня 1973 р. розпочалося будівництво Одеського припортового заводу та морського порту «Южний» в акваторії Малого Аджалицького лиману. У травні 1975 р. було ухвалено рішення про забудову населеного пункту для проживання працівників заводу та порту, власне будівництво якого почалося в 1976 р. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 11 травня 1978 р. новому населеному пункту присвоєно назву селище *Южне*, яке 16 травня 1978 р. отримало статус селища міського типу. Постановою Верховної Ради України від 3 лютого 1993 р. смт *Южне* було віднесено до категорії міст обласного підпорядкування.

Назва міста *Южне* як похідна від містоутворюючого порту «Южний» (17 квітня 2019 р. Кабінет Міністрів України перейменував порт «Южний» у «Південний») є штучна (фактично порт «Південний» розміщений найпівнічніше з усіх чорноморських українських портів).

З огляду на викладене вище, беручи до уваги те, що *російська імперська політика (російська колоніальна політика)* - система заходів, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію українського народу, **назва міста *Южне* Одеської області** як така, що пов'язана з реалізацією російської імперської політики, зокрема її складником - *русифікацією*, відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, **належить до символіки російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович
РУБЛЬОВ Олександр Сергійович
СКРИПНИК Анатолій Юрійович

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

вул. Липська, 16, м. Київ, 01021, тел. (044) 253-15-63, факс (044) 254-05-85,
e-mail: uinp@memory.gov.ua, <https://uinp.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39389301

№ _____
На № _____ від _____

Захарівська селищна рада
Одеської області
frunze-rada@ukr.net

копія: **Одеська обласна**
державна адміністрація

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 р. № 684, є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. Згідно з пунктом 2 зазначеного Положення Інститут у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті», Інститут як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Згідно з частиною 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», підпункту 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті» та Наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 №399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804
Підписувач ТИЛІЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ
Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 32/2.1-07-24 від 04.01.2024

національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 15 серпня 2023 року № 429, Наказом Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики» утворено Експертну комісію з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики.

Інформуємо, що Експертною комісією з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики (далі – Експертна комісія) розглянуто питання відповідності назви села Росіянівка Захарівської селищної громади Роздільнянського району Одеської області вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Надсилаємо фаховий висновок Експертної комісії щодо належності назви села Росіянівка Захарівської селищної громади Роздільнянського району Одеської області до символіки російської імперської політики до відома та врахування у роботі (згідно додатку).

Звертаємо увагу, що у назві електронної скриньки Захарівської селищної ради використано ім'я Фрунзе Михайла Васильовича (1885-1925) – радянського військового та державного діяча (уповноважений Реввійськради в Україні та командувач більшовицькими збройними силами України і Криму, член Політбюро ЦК КП(б)У), що є пропагандою символіки комуністичного тоталітарного режиму та російської імперської політики. Пропонуємо невідкладно привести назву офіційної електронної скриньки у відповідність до вимог чинного законодавства та проінформувати Інститут у встановленому порядку.

Додаток: згадане, 1 файл у форматі pdf на 4 арк.

Заступник Голови

Володимир ТИЛЩАК

Богдан Короленко (050) 986 84 08

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 248197D0FA8977E504000003FA8FB0055D40804

Підписувач ТИЛЩАК ВОЛОДИМИР СЕМЕНОВИЧ

Дійсний з 29.03.2023 12:00:30 по 29.03.2024 0:59:59

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

№ 32/2.1-07-24 від 04.01.2024

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО

26.12. 2023 р.

**Фаховий висновок щодо належності
назви села Росіянівка Роздільнянського району Одеської
області
до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань

визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, назви населених пунктів, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської

імперської політики, працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів; які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність назви села Росіянівка Роздільнянського району Одеської області вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Росіянівка (у 2-й половині XIX ст. – містечко, центр Росіянівської волості Тираспольського повіту Херсонської губернії) відома в історичних джерелах із 2-ї половини XIX ст.: 1886 р. – *Россіяновка (Штикинова)* (див.: Волости и важнейшие селения европейской России (По данным обследования, произведенного статистическими учреждениями Министерства Внутренних Дел, по поручению Статистического Совета). Вып. VIII: Губернии Новороссийской группы. – С.-Петербург, 1886. – С. 100). З XX ст. – *Росіянівка*: 1946 р. – *Росіянівка* (див.: Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Видання перше. – К., 1947. – С. 389).

За словотвірною будовою назва *Росіянівка (Россіяновка)* – утворення із суфіксом *-ов-к-а* > *-ів-к-а* (за аналогією до відантропонімних похідних) від етнічної назви *росіяни*: 'поселення, у якому переважають вихідці з Росії'. Варіантна назва *Штикинова* – утворення з присвійним суфіксом *-ов-* від антропоніма *Штикин* (таке прізвище відоме сьогодні в Росії).

Виходячи з викладеного вище, **назва села Росіянівка**, що є похідною від назви «Росія» (рос. Россия) (скороченої назви Російської імперії та Російської Федерації), відповідно до підпункту «є» пункту 4 частини першої статті 2 Закону, **належить до символіки російської імперської політики**, а подальше функціонування вказаної назви, згідно з пунктом 1 частини першої статті 2 Закону, є **пропагандою російської імперської політики**.

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

НАУМОВ Сергій Олександрович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович